

mindenki megérti, és tisztelni fogja a magyar ifjúságot, s védeni fogja nagyon fontos nemzeti, társadalmi érdekeiket. Még az ellenség is meg fog hajolni nemmes viselkedésük előtt. Mikor bölcs államférfiaink azon fáradoznak, hogy a mai magyar határokat a külföld rokonszenve és hatalmas sajtója segítségével kiterjesszék, s ez elől a tüskés sövényeket eltávolítsák, akkor egyszersmind nagy, új területet szereznek vissza a magyar ifjúság érvényesülése számára. Nem szabad hát bölcs tervök kezdetét megnehezíteni, keresztezni igazságtalan erőszakoskodással. Jogot nem lehet keresni jogtalansággal. Amit nem akarsz magadnak, ne tedd embertársaidnak. Mert, ha ehhez jogot formálsz, a te véreiddel is ezt teszik a megszálló ellenségek, hasonló joggal.

Szegedi Napló III. (1927) október 30. 3. oldal

220. A szegedi egyetemi front: utcai tüntetések, igazoltatások, közelharcok, zajos botrányok

Teljes rendőri készenlét. – Küzdelem a pedellusokkal a természettudományi intézetben. – Tüntetés egy pap professzor ellen. Az egyetem tanácsa és a rendőrség a legszigorúbb rendszabályokat léptette életbe. – Buócz főtanácsos: „Bűncselekmény esetén behatolunk az egyetemre.”

Este tüntetést rendeztek a színházban. – Huszonhét diákot állítottak elő a „Párisi kirakat” előadásáról. – A felvonuló csapatokat szétoszlatták.

A szegedi egyetemen kedden ismét fellángoltak a szenvedélyek. A központi egyetem környéke zajos lármától volt hangos, felzendültek az utóbbi évek krónikáiból ismert csatakiáltások, és az Alma Mater kapuja előtt egy század fegyveres rendőr vont kordont. Az utca népe mulatott és bosszankodott a központi épület köré vont kordon mögött tartózkodó fiatalok meddő erőlködésén. A hétfői nap a szegedi egyetem intézeteiben aránylag csendesen telt, de akik beleláttak a sötét hátterekbe, azok nagyon jól tudták, hogy ez a sötét csend csak készülődés, csak fojtott izgatást leplez. Az izgatók már vasárnap megérkeztek Szegedre, és hozták magukkal a budapesti hadparancsot: Szegeden is ki kell verni a zsidó vallású hallgatókat az egyetem falai közül. Szervezett tüntetést és szervezett zsidóverést készítettek elő. Igyekezetük azonban csak félsikerrel járt, mert frázisaikkal csak az egészen fiatal golyák lelkesedését és hajlandóságát tudták feltüzelní, a komolyabb réteg, azok a hallgatók, akik tanulni kívánnak az egyetemen, elejétől a végéig távol tartották magukat, ezektől az értetlen heccektől. De a zsidó hallgatók is óvatosak voltak. Ismerve a körülményeket, kedden nagyrésztben nem is jelentek meg az előadásokon.

A rendőrség idejekorán értesült a készülődésekről, és dr. Buócz Béla rendőrfőtanácsos állandó rendőri permanenciát rendelt el. Aggodalma és elővigyázatosága, mint az események azt később igazolták, teljesen indokolt volt. Tíz órakor érkezett az első telefonjelentés a kapitányságra, hogy a Szukováth téri intézetben

készül valami. Nagyobb csapat fiatal diák verődött össze az intézet belsejében a kapuk előtt. Elhangzottak az ismert buzdítások, majd elhangzott a parancs: „Járjuk végig az egyetemi intézeteket és klinikákat, és verjük ki onnan a zsidókat!”

A legnagyobb kiáltozás közben megjelent az épület bejáratánál dr. Erdélyi László professzor, az egyetem műtörténeti [magyar művelődéstörténeti] tanszékének tanára, aki – mint ismeretes – a legutóbbi rendezvény alkalmával megmentett a támadók elől két zsidó vallású egyetemi hallgatót. Erdélyi professzort a tüntető diákok hangosan megabcúgolták. A komolyabb diákok megdöbbenve figyelték ezt a teljesen szokatlan inzultust. Mire a diákcsoport hangos kiáltozások között megindult, már egy szakasz rendőr is odaérkezett. A diákok hangos megjegyzésekkel és halk pfujolásokkal fogadták a rendőröket és lépteiket meggyorsítva igyekeztek az egyetem központi épülete felé. A rendőrszakasz majdnem futólépésben haladt utánuk, de megelőzni már nem tudta őket. A diákok ugyanis egyre gyorsabban lépdeltek és egyre hangosabban kiáltozták bele indulataikat az esős és néptelen uccákba.

– „Éljen a numerus clausus! Le Klebelsberggel! Le a zsidókkal!” – kiáltozták váltakozva. Az utánuk lépkedő rendőrséget sikerült is megelőzniük és néhány másodperccel hamarabb érték el a központi egyetem kapuját.

Dr. Petkóczy Lajos rendőrtanácsos, a rendőrszakasz vezetője felszólította a zajongókat, hogy vonuljanak be az egyetem épületébe, mert az utcán nem tűr meg semmiféle tüntetést. A diákok nem mozdultak. Ott tömörültek a kapu előtt és rendületlenül kiáltoztak tovább. Petkóczy tanácsos, látva, hogy hat rendőrrel nem boldogul, erősítésért telefonáltatott a közeli gyógyszerházból. Néhány perc múlva újabb rendőrszakasz érkezett dr. Schön Károly rendőrkapitány vezetésével. A két szakasz azonnal egyesült és azonnal kordont vont a tüntető csoport körül. A diákok nevetgélve, gúnyosan kiáltozták a rendőrökre: „Éljen a közbiztonság! Táviratozunk a belügyminiszternek! A rendőrség visszaél hivatalos hatalmával! Az egyetem autonóm testület! Betörték az autonómia területére! Menjenek a kerítésen kívülre!” – néha belekiabálta valaki: „Pfúj zsidók, zsidóbérencek! Éljen a numerus clausus!”

Petkóczy tanácsos erélyes hangon ismét felszólította a zajongó diákokat, hogy vonuljanak be az egyetem épületébe, és amikor felszólítása hatástalan maradt, harsány hangon adta ki a parancsot: „Szétverni a tüntetőket!”

A rendőrök, akiknek száma közben megduplázódott megmozdultak és közeledtek a diákok felé, akik látva, hogy vége a tréfának, ijedten hátráltak és csakhamar eltűntek a kapu mögött. A kaput magukra csukták, de lármájuk kihallatszott az uccára, ahol a zuhogó eső ellenére sok kíváncsi állt meg a lármára. A kapu mögé menekült diákok rendületlenül zsidóztak, pfujoltak és éltették a numerus clausust. A rendőrkordonon pedig senki nem mehetett át. A központi épületbe szorult diákok közül ugyan néhányan megkísérelték, hogy eltávozzanak, de a rendőrök mindenként visszaküldték és nem engedték be az épületbe a később érkező egye-

temi hallgatókat sem. Csak a professzorokkal tettek kivételt. Először Reisz professzor ment be a legnagyobb pfujjolás és zsidózás közben, majd később Schmidt professzor részére csináltak a rendőrök utat.

A felbujtogatott diákok csakhamar megunták a vesztegzárat. Eleinte a központi épület lépcsőházában tartózkodtak, majd később felvonultak a rektori hivatal előtti folyosóra, de ott már csendesebben viselkedtek.

A rektori hivatalban közben ülést tartott az egyetemi tanács és a szükséges intézkedéseket tárgyalta meg. Az előadások természetesen elmaradtak és így a diákok tétlenül unatkoztak az épület belsejében. Talán a numerus claususnál is jobban izgatta őket, hogy az egyetemi tanács milyen rendszabályokat léptet életbe.

Dr. Reinbold Béla, az egyetem ezidei rektora közben bekérte dr. Petkóczy Lajos rendőrtanácsost, akivel hosszabban tárgyalta meg azokat az intézkedéseket, amelyekre az egyetem rendjének és a tanítás szabadságának visszaállítása érdekében szükség lehet. Az egyetem előtt álló rendőrkordon közben enyhített szigorúságán és kiengedte az épületben várakozó diákokat, de befelé továbbra sem engedett senkit. A beszorult diákoknak körülbelül fele távozott így el. Petkóczy tanácsos egy óra után jött ki a rektori hivatalból, és elvezényelte a rendőröket. A diákok ugyanis a rektor érélyes felszólítására kijelentették, hogy csendben és rendben távoznak az épületből annál is inkább, mert a rendőrtanácsos azt is közölte velük, hogy az utcán a rendőrség nem tűr meg semmiféle rendezavarást, és minden ilyen irányú kísérlet a lehető legerélyesebb eszközökkel fojt el. Az egyetemi hallgatók ezután tényleg a lehető legnagyobb rendben és csendben távoztak a központi épületből, az utcák rendjére pedig megerősített lovas és gyalogos járőrök vigyáztak. Az egyetemi épület belsejében verekedés nem történt! Az egyik tanteremben tíz órától tizenegyig Radó [Tibor] magántanár tartott előadást a másodéves matematikusoknak, akik között mindössze két zsidó vallású egyetemi hallgató van: egy férfi és egy nő. Az előadáson csak a fiatalember jelent meg. Tizenegy óra felé berontottak a tanterembe az igazoltatók. – „Van-e zsidó itt!?” – kiáltották a hallgatók felé. Gerő Vilmos az egyetlen zsidó vallású hallgató erre felállt a helyéről, és összeszedve jegyzeteit távozott az épületből. Az igazoltatók néhány gyalázkodó megjegyzést küldtek feléje, különben békén hagyták.

Komolyabb események játszódtak le azonban a kora reggeli órákban a természettudományi intézetben. Az intézet igazgatósága szigorú utasítást adott az egyetemi altiszteknek az igazoltatásra. A pedellusok így csak azokat engedték be, akik igazolták, hogy hallgatója az egyetemnek, és ott dolgozik. A kapuban nagyobb diákcsoport verődött össze, csupa olyan diák, akinek semmilyen hivatalos dolga nem volt az intézetben és, akiket a pedellusok nem akartak beengedni. A hallgatók egyre hangosabban követelték bebocsájtásukat, majd rohamot intéztek a kapukban álló pedellusok ellen, és betörték az épületbe. Dulakodás közben néhány ablak is betört, de komolyabb bajok nem keletkeztek. Az igazoltatók később meggyőződtek róla, hogy az épületben zsidó vallású hallgató nincsen, mire

távoztak és csatlakoztak a Szukováth téri tüntetőkhöz. A klinikákon kedden nem történt semmiféle rendzavarás, igaz, hogy a zsidó vallású hallgatók nem jelentek meg az előadásokon és a gyakorlatokon.

A Délmagyarország munkatársa több ízben megkísérelte, hogy érintkezést találjon a rektorral, a rektor azonban nem kívánt információt adni a sajtó számára. Beszéltünk azonban dr. Horger Antal professzorral, a bölcsészkar dékánjával, aki a körülzárt egyetemről jött ki éppen, és részt vett az egyetemi tanács ülésén. Horger professzor érdeklődésünkre a következőket mondta: „Megnyugtathatom a közönséget, hogy holnaptól megszűnik az egyetemen minden rendzavarási lehetőség. Az egyetem tanácsa a rendőrséggel egyetértőleg olyan szigorú intézkedéseket léptet életbe, amelyek lehetetlenné teszik a zavargásokat. Az egyetemi épületbe csak azok a hallgatók tehetik be a lábukat, akiknek ott valóban dolguk van. A hallgatókat az egyetemi altisztek fogják igazoltatni. Meggyőződünk ugyanis arról, hogy a tüntetéseken nagyrészt az egyetemtől távol álló elemek vettek részt, különösen a felsőipariskola egészen fiatal diákjai, akik együtt kiáltoztak és tüntettek az első évesekkel, leginkább az első éves jogászokkal. A többiek, az egyetem komoly, tanulni vágyó hallgatósága az elejétől kezdve távol tartotta magát minden kilengéstől. Nem tudom mi lesz holnap a többi fakultáson, de hogy az én fakultásomon rend és béke lesz, hogy egyetlen tanulomat sem fogják megakadályozni a tanulásban, azt garantálom.”

A rendőrség egész nap teljes permanenciát tartott. Az utcákon, különösen az egyetemi épületek és az internátusok környékén állandóan megerősített járőrök cirkáltak. A délutáni órákban a rendőrség bizalmas jelentést kapott arról, hogy a tüntetők merényletre készülnek a Délmagyarország szerkesztősége, kiadóhivatala és nyomdája ellen. Buócz Károly rendőrfőtanácsos a Délmagyarország mindhárom helyisége előtt erős őrség állt fel az esti órákban, hogy megakadályozzon minden merényletet.

Az egyetemi tüntetések dolga szóba került a közigazgatási bizottság előtt is, amely kedden délután tartotta meg a városháza tanácsstermében dr. Aigner Károly főispán elnökletével novemberi ülését. dr. Buócz Károly olvasta fel a rendőrség múlt havi működéséről szóló jelentését, amelyhez dr. Pap Róbert az ügyvédi kamara elnöke kért szót.

„A jelentéssel kapcsolatban egy kérdést kívánok intézni a főtanácsos úrhoz – mondotta – mi az oka annak, hogy ma teljes rendőri permanencia van a városban, és igaz-e, hogy ez a készültség összefüggésben van az egyetemi zavargásokkal. Kérem azt is, hogy a főtanácsos úr milyen intézkedésekkel kívánja biztosítani az egyetem zsidó vallású hallgatóinak testi épségét és tanulási szabadságát, mert már ezen a téren az egyetemi hallgatóság gyengének bizonyult.”

Dr. Buócz Béla rendőrfőtanácsos hosszabban válaszolt dr. Pap Róbert kérdésére. „A szegedi egyetemen csak ma – kedden – történtek olyan rendzavarások, hogy szükségessé vált a rendőrség beavatkozása. Tegnap az egyetemen nem történt

semmi komolyabb dolog. Egyik-másik intézményben felszólították ugyan a zsidó vallású hallgatókat a távozásra, de komolyabb incidens nem fordult elő.” Buócz főtanácsos ezután röviden ismertette a keddi eseményeket. Elmondta, hogy a tüntetők, a rektor felszólítására elhagyták az épületet. „Az egyetem belsejébe csak akkor mehet be a rendőrség, ha ott bűncselekmény történik”

„Nem követtek el még elég bűncselekményt?” – kérdezte Pap Róbert.

„Eddig ilyenről nem kaptam jelentést, ha kapok, akkor behatolok az egyetemi épületek belsejébe is és ott is rendet fogok tenni. Egyenlőre csak az utcák rendjének biztosítására törekszem. Megnyugtathatom az urakat, hogy semmi körülmények között nem engedem meg, hogy a diákok a numerus clausus érdekében meghirdetett akciójukat bármilyen formában is kitegyék az utcákra.” Pap Róbert megnyugvással vette tudomásul a főtanácsos válaszát.

A közigazgatási bizottság ülése után kérdést intéztünk Buócz Béla rendőrfőtanácsoshoz, aki elmondta, hogy holnaptól kezdve az egyetemeken a legszigorúbb rendszabályokat lépteti életbe a rektor a rendőrséggel történt megállapodás alapján. Az egyetemi épületekbe csak a legszigorúbb igazoltatás után engedik be a hallgatókat. Ezt az igazoltatást az egyetem saját hatáskörébe végezteti el.

A délutáni órákban tudomására jutott a rendőrségnek, hogy mesterségesen felizgatott egyetemi diákok este a színházban tüntetést rendeznek. A rendőrség a bizalmas értesülés után valósággal megszállta a színház környékét. Este félnyolckor a Parisi kirakat előadására feltűnően nagy számban vásároltak jegyet az egyetemi hallgatók. A diákhelyen és a harmadik emeleti karzaton mintegy száz egyetemi hallgató foglalt helyet. A rendőrség részéről dr. Borbola Jenő rendőrtanácsos utasítására a detektívek az egyetemi hallgatók közé álltak. Az előadás előtt a közönség is tudomást szerzett a készülő tüntetésről és visszaadták jegyeiket.

Az előadás első felvonása még aránylag nyugodtan folyt le. Feltűnő tapsok, pisszegések és éljenzések kísérték a darab szereplőinek szövegszerinti mondanivalóját. Csak az első felvonás végén volt nagyobb mozgolódás, amikor három túl hangos egyetemi ifjút kivezettettek a rendőrök. A felvonás közben Herzsényák Mihály egyetemi hallgató a színházban megjelent egyetemi küldöttség élén járult dr. Thiry Lajos rendőrtanácsos elé. Herzsényák arra kérte az ügyeletes rendőrtisztet, hogy a darab előadását, annak közérkölcsiséget sértő tendenciája miatt azonnal szüntesse be, mert az ifjúság elhatározta, hogy a darab további felvonásait botrányba fullasztja.

Thiry rendőrtanácsos válasza a következő volt: „Addig, amíg a rendőrség itt van, a darab megy, de jajj annak, aki az előadást megzavarja.”

„Hát majd meglátjuk” – volt az ifjúság küldöttének válasza.

A nagyhangú kijelentések hatása azonban csak egy alkalommal mutatkozott, a második felvonás közepén egy alkalommal olyan hangos volt a tapsolás, hogy az előadás tényleg félbe is szakadt. „Hol a rendőrség!?” – kiáltottak többen is fel a karzatra. „Mi játszunk színházat, vagy maguk ott fönt a karzaton?” – szólt

Neményi Lili, a Parisi kirakat egyik főszereplője, akinek elmés rögtönzését nagy tapsal fogadta a közönség. A rendőrség ekkora azonban már 23 egyetemi hallgatót igazoltatott és távolított el a színház nézőteréről, úgy, hogy a diákok vezérek nélkül maradván, a harmadik felvonásra már nem is tudtak érvényesülni. Még egy-két mozgás, püsszegés történt ugyan, anélkül azonban, hogy hangos botrány történt volna.

Az előadás végén az ifjúság a színház előtt gyülekezett, majd zárt sorokban akart a korzón végigvonulni. A rendőrség azonban a készülők uccai tüntetést még csírájában elfojtotta. A városháza elé felvonuló ifjúságot a rendőrségnek két ízben is fel kellett oszlatnia.

Délmagyarország III. (1927) október 30. 1–2. oldal

221. A „Csaba” Bajtársi Egyesület dominusz-avatása és lampionos ballagása

A szegedi egyetem orvoskarának Csaba Bajtársi Egyesülete szerdán este hagyományos külsőségek között dominusz-avatást tartott az egyesület 14 új dominusa tiszteletére. A leventei sorból kilépő dominusok a következők: Vass Erzsébet, G. Mary Ágnes, Bokor Mária, Radványi Géza, Veress Miklós, Veress Mihály, Gera János, Daru István, Stingl Zsigmond, Árva József, Kup Gyula, Kiss Vilmos, Juhász István, Tornyai József.

A dominusz-avatás ünnepe este 8 órakor kezdődött a Kálvária téri élettani intézetben, ahol a Hiszekegy eléneklése után vitéz Varga Lajos dr. tanársegéd a Csaba vezére búcsú beszédet mondott az avatandó dominusokhoz, akik befejezték egyetemi tanulmányaikat. Innen lampionos szalamander menetben a központi egyetemre mentek át, ahol az előcsarnokban zajlott le a tulajdonképpeni dominusz-avatás ünnepe. Először a Himnusz hangzott fel, azután rövid beszéd kíséretében Veress Elemér dr. egyetemi tanár, a Csaba magistere, vitéz Varga Lajos dr. és Cserne János alvezér átadták a dominusoknak a vándorbotot, koldustarisznyát és az okleveleket. Az új dominusok nevében Veress Miklós dr. egyetemi tanársegéd búcsúzott a táborból.

A szózat után megindult a hosszú sorban imbolygó lámpionos menet a korzón keresztül a Kass felé. A szalamandert bajtársi színekkel és jelvényekkel díszített Veress Elemér dr. magister társaságában a vezérség nyitotta meg. Utánuk következett a daru, levente és dominusz bajtársak hosszú sora, akik a Ballag már a vén diák hangjai mellett ballagtak és mókáztak. De nagyon sokan csatlakoztak ekkor már idegenek is a menethez, amelyet rendőrök is kísértek.

A Kass nagytermét zsúfolásig megtöltötték a bajtársak és vendégek úgy, hogy nagyon sokan be sem fértek. A műsoron Dunszt Ferenc és Sóky András szavalat, az egyetemi zenekar számai, Somogyi Lajos zongorajátéka, Farkas József, Bite Ferenc, Bihari Béla és Kozma Andor quartettje szerepeltek. A számok előadói